

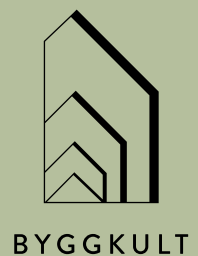
Solstadströms Folkets park

Misterhults sn, Oskarshamns kn, Kalmar län

KULTURHISTORISK UTREDNING

ANTIKVARISK RAPPORT 2017:004
Katja Meissner

BYGGKULT - Byggnadsvård och kulturmiljö är ett fristående konsultföretag med säte på Öland. Verksamheten drivs av bebyggelseantikvarierna Ewa Juneborg och Katja Meissner. Vi erbjuder konsulttjänster såsom antikvarisk medverkan, rådgivning, utredningar och dokumentationer till myndigheter, församlingar, föreningar, företag och privatpersoner. Vi har lång erfarenhet inom branschen med särskilt vikt på samhällsplanering, vård- och underhåll av byggnadsminnen samt det kyrkliga kulturarvet. Vi förfogar över stor kunskap om bland annat färgsättning, traditionella material, teknisk byggnadsvård, stilhistoriska inredningar, grönt kulturarv och dendrokronologi. BYGGKULT är medlemsföretag i nätverket *Byggnadsvård Qvarnarp* och ingår i branschorganisationen *Byggnadsvårdsföretagen i Sverige*. Ewa Juneborg är certifierad sakkunnig avseende kulturvärden (KUL).

Solstadströms Folkets park

Kulturhistorisk utredning

ANTI-KVARISK RAPPORT 2017:004

Beställare

Länsstyrelsen Kalmar län, Kulturmiljöenheten

Rapport

Katja Meissner, BYGGKULT

Granskning och finansiering

Länsstyrelsen Kalmar län

Fotografier

Katja Meissner och Ewa Juneborg, BYGGKULT
(om inget annat anges)

Kartor

Katja Meissner, BYGGKULT

Layout

Katja Meissner, BYGGKULT

Innehåll

1. Uppdraget	5
2. Skyddsstatus	5
3. Fastighetsuppgifter	6
4. Översikt källmaterial	7
5. Folkets park i Solstadström	8
6. Beskrivning av Folkets park	12
6.1. Parken och omgivande miljö	13
6.2. Dansbanan.....	15
6.3. Caféet.....	22
6.4. Chokladhjulsboden	24
6.5. Lotteriboden	26
6.6. Biljettkiosken	28
6.7. Dasset	29
7. Folkparken i sitt regionala och nationella sammanhang ...	31
7.1. Folkparker och dansplatser i Sverige	31
7.2. Solstadström i ett nationellt sammanhang	32
7.3. Solstadström i ett regionalt sammanhang	33
7.4. Bebyggelse i Folkets park i Solstadström	33
8. Värdebeskrivning	34
9. Källförteckning	35

1. Uppdraget

På uppdrag av Länsstyrelsen i Kalmar län har BYGGKULT – Byggnadsvård och kulturmiljö gjort en kulturhistorisk utredning av Folkets park i Solstadström, del av SOLSTAD 8:1, Oskarshamns kommun. I uppdraget ingick att undersöka folktoparkens kulturhistoriska värden utifrån bevarandegrad och att ställa det i relation till likartade miljöer i länet och i landet. Underlaget ska ligga till grund inför en eventuell byggnadsminnesförklaring, enligt 3 kap. Kulturmiljölagen.

2. Skyddsstatus

Lagskydd och andra regelverk

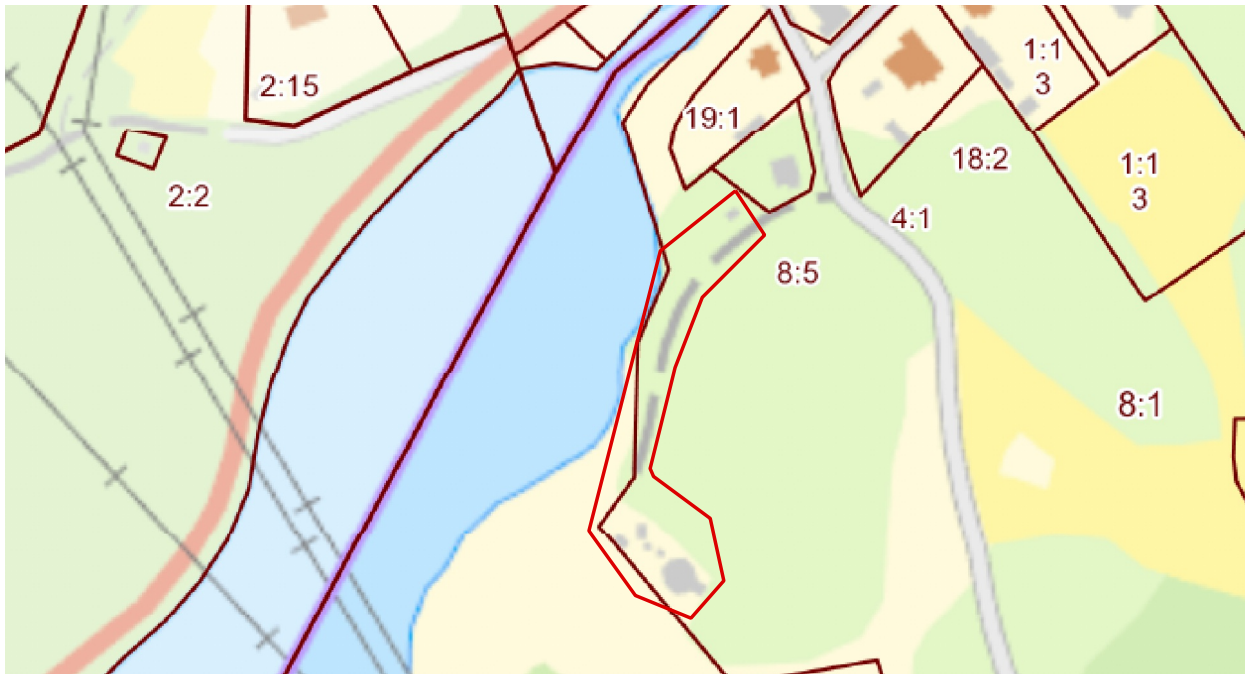
Folkets park i Solstadström ligger i ett område som ingår i

- Riksintresse för kulturmiljövård enligt MB 3 kap 6 §
- Riksintresse för naturmiljövård enligt MB 4 kap
- Översiktsplan 2000, Oskarshamns kn, antagen 2003-03-10
- Natura 2000-område enligt 17 § förordning (1998:1252) om områdes-skydd enligt MB mm.

Objektets viktigaste värden

Folkets park har socialhistoriskt, samhällshistoriskt och lokalhistoriskt värde. Danspaviljongen har byggnadshistoriskt värde.

3. Fastighetsuppgifter

Karta: Oskarshamn kommun 2017. Gränsdragning enligt länsstyrelsens förfrågningsunderlag.

Objektnamn

Solstadström Folkets park

Fastighetsbeteckning

*Del av Solstad 8:1
(Misterhult sn, Oskarshamn kn,
Småland, Kalmar län)*

Koordinater

N6382093, E590081 (SWEREF 99TM)

Arrendator

*Folkets Hus i Blankaholm
Talluddsvägen 1A
593 97 Blankaholm*

Byggnadsdatum/anläggningsår

1926

Ursprunglig och historisk funktion

Folkpark, dansbana

Nuvarande funktion

Folkpark, dansbana

4. Översikt källmaterial

Källmaterialet gällande Solstadström Folkets park är tunt. I samband med utredningen kontaktades Kalmar läns museum, Västerviks museum, Oskarshamns kulturhus, Oskarshamns kommunarkiv samt Hjorted och Misterhults hembygdsföreningar. Det var dock inte möjligt att få fotografier eller arkivhandlingar. Enda dokument som hittades är en avstyckningskarta från 1939/40. Det tillfrågades också flera privatpersoner, som var eller är aktiva i parkföreningen eller har någon annan koppling till folkparken i Solstadström, bland dessa kan nämnas: Henning Håkansson, Jörgen Schillerström, Håkan Schillerström, Sylve Johansson, Eric Karlsson, Ena Pettersson och Karin Hägerström.

Informanter

- Eric Karlsson, Solstadström, intervjuades 2017-12-04
- Sylve Johansson, Solstadström, intervjuades 2017-12-04
- Håkan Schillerström, Virsbo, intervjuades 2017-12-05
- Ena Pettersson, Blankaholm, intervjuades 2017-12-09
- Karin Hägerström, Hjorted, intervjuades 2017-12-09

Kartor

Oskarshamns kommun

- Avstyckningskarta, 1939/40

Lantmäteriet

- Ekonomiska karta, 1943, akt.nr. J133-6g6i45
- Ekonomiska karta, 1979, akt.nr. J133-6g6i81

Fotografier

- Saknas

Original- och ombyggnadsritningar

- Saknas

Arkivhandlingar

- Saknas

5. Folkets park i Solstadström

Solstadströms folkets park ligger vid Marens södra strand, drygt 150 meter vSolstadströms folkpark ligger vid Marens södra strand, drygt 150 meter väster om stenbron över Marenströmmen. Marken tillhör Virum säteri och arrenderas av Föreningen Folkets hus i Blankaholm. Bebyggelsen i parken består idag av en öppen, åttkantig danspaviljong, ett lotteri/tombolabod, en bod med chokladhjulet, ett café/korvkiosk, en biljettkiosk, ett dass samt två flyttbara toalettmoduler.

Folkparken anlades i samband med 1920-talets befolkningsökning i Solstadström, som följde etableringen av sågverket (1918) och glasbruket (1920). 1924 bildades Folkets parkföreningen i Solstadström och 1926 stod dansbanan och tillhörande byggnader färdig.¹ Folkparken ersatte både den äldre dansbanan vid Strömstorpet och festplatsen i Hålvik.

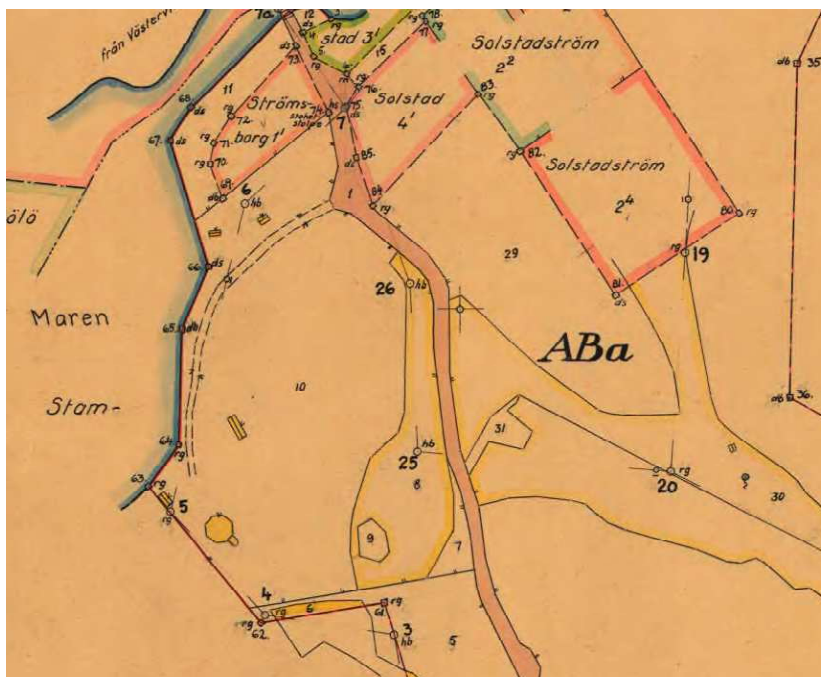
Vi vet inte exakt vilka byggnader som fanns i folkparken när den invigdes 1926. Enda kända dokument, som visar bebyggelsen i parken, är en avstyckningskarta från 1939/40. På kartan ser man en åttkantig danspaviljong samt fyra mindre byggnader: caféet, skyttebanan, dasset och klubbhuset. Caféet ligger lite nordväst om dansbanan, i direkt anslutning till stranden. Skyttebanan är placerad på backen norr om dansbanan. De andra två byggnaderna ligger norr om vägen in i parken, dasset nära stranden och klubbhuset vid sidan om vägen. Klubbhuset inrymde ca. 7-8 personer och användes som möteslokal av bl.a. sportföreningen.² I äldre tider fanns det ingen riktig entré till parken, med biljettkiosk och port, istället såldes biljetterna direkt vid vägkrysset. Huruvida området från början var inhägnat är något oklart. Karin Hägerström minns från 40-talet att det fanns både rött spjälstaket och taggtråd. Taggtråden skulle hålla borta djuren som betade söder om parken.

1926 satte man dessutom igång med att bygga ett Folkets hus i Solstadström, längst upp på backen över danspaviljongen. Stengrunden kallmurades av väl tillhugna granitstenar, men sedan tog pengarna slut och projektet slutfördes aldrig. Istället uppfördes 1927 ett Folkets hus i Blankaholm. Fundamentet till Solstadströms Folkets hus är delvis bevarat och väl synligt, även om många stenar under tidens lopp har fått användning i andra byggprojekt.

¹ Egon Karlsson, Blankaholmhäfte.

² Karin Hägerström, 20171209.

Folkets park i Solstadström har genomgått en del ändringar. Byggnader har rivits eller byggts om, nya byggnader har tillkommit – allt efter att behovet och aktiviteterna ändrades. Under några år under 40- och 50-talet fanns det en liten scen med tak (ca. 4 x 5 m) som låg sydöst om danspaviljongen. Backen mot öster fungerade som läktare. Scenen revs under 1950-talet. Gamla caféet vid stranden var på grund av närheten till vattnet illa placerat och ersattes under 1940-talet av nuvarande café. Eventuellt tillkom även lotteriboden vid denna tid. Chokladhjulet, som till en början var uppsatt på en av ekstammarna, ersattes 1963/64 av en liten chokladhjulsbod. Under 60-talet revs skyttebanan. På 1970-talet förstörades scenen i danspaviljongen. Dessutom flyttades parkentrén till nuvarande plats och grinden sattes upp. Biljettkiosken vid entrén tillkom 1998 eller 1999 och först 2013 placerades två moderna flyttbara toalettmoduler bredvid det gamla dasset.

Avstyckningskarta 1939/40.

Folkets park sett från Marens västra strandsida.

Här låg tidigare en skyttebana. Fundamentstenarna är kvar.

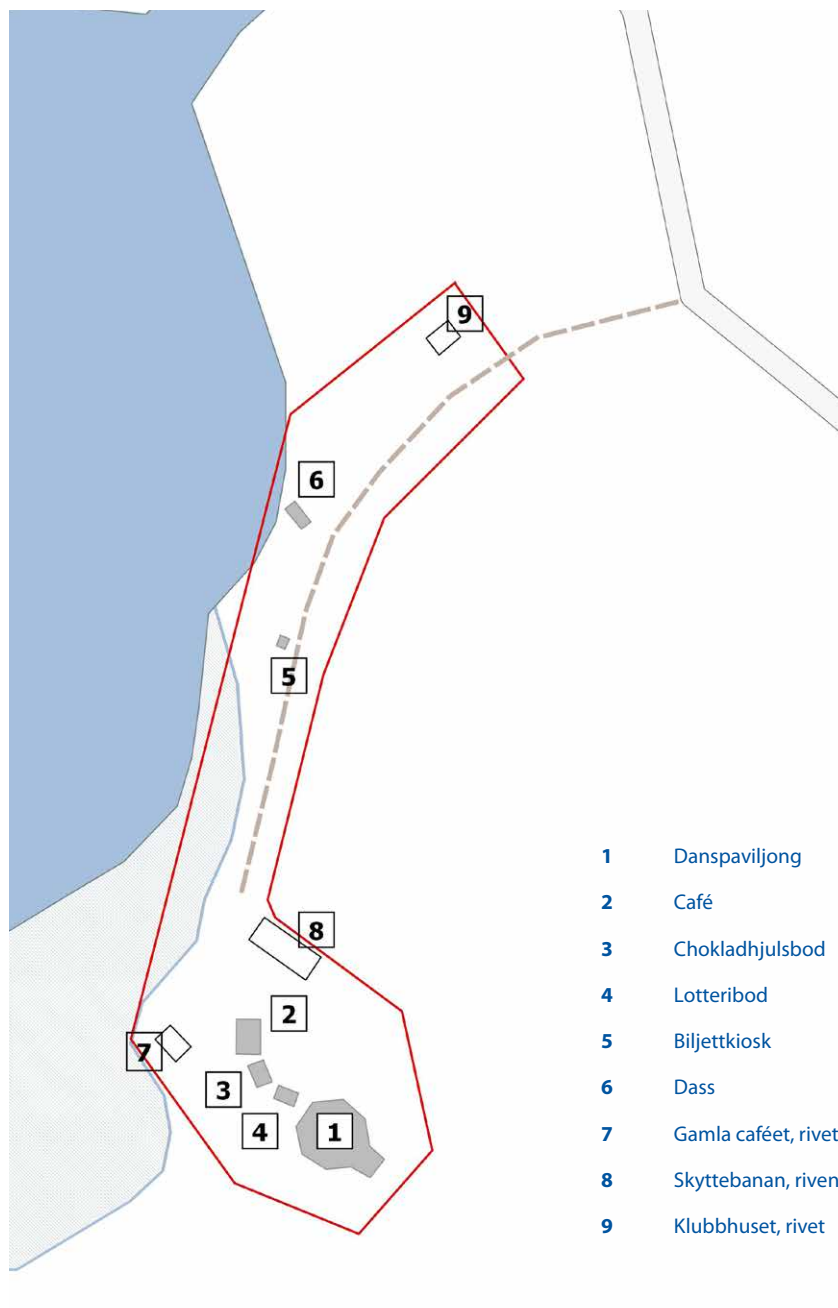

Rester av stengrunnen till Folkets hus som aldrig byggdes färdigt.

Händelselista

År	Händelse	Källa
1920	Dansbanan vid Strömstorpet byggs.	Ena Pettersson
1924	Folkets parkförening grundas.	Egon Karlsson
1926	Folkets park byggs på nuvarande plats. Ersätter dansbanan vid Strömstorpet och festplatsen vid Hålvik. Dansbanan ska ha flyttats på snön från Strömstorpet till folkparken.	Eric Karlsson, Egon Karlsson, Ena Pettersson
	Solstadströms byggnadsförening grundas, ordf. Albin Johansson.	Ena Pettersson
	Beslut att bygga ett Folkets hus på backen ovanför dansbanan. Fundament av gråsten läggs.	
1927	Sågverket i Solstadström går konkurs. Arbetslösheten ökar i trakten. Pga. av brist på pengar lades projektet "Folkets hus i Solstadström" ned. Delar av fundamentet finns kvar.	
	Folkets hus i Blankaholm byggs.	
1930	Glasbruket i Solstadström går i konkurs.	
1938	Solstadström får el från sågen, parken kan ha varit elektrifierad redan sedan 1926.	Eric Karlsson
1941	Bebyggelsen i Solstadströms folkpark består av dansbanapaviljong, café, skyttebana, dass och klubbhus.	Avstyckningskarta, Karin Hägerström
1940-t	En scen med tak (4 x 5 m) byggs sydöst om dansbanan. Backen används som läktare. Scenen revs under 1950-talet.	Eric Karlsson
	Caféet nere vid vattnet rivs och ett nytt café byggs på nuvarande ställe.	Eric Karlsson
	Eventuellt byggs lotteribyggnaden.	
1950-t	Nuvarande dassbyggnad sätts upp. Kan vara hämtat från ett annat ställe.	Ena Pettersson, Karin Hägerström
1960-t	Skyttebanan rivs.	Eric Karlsson
1963/64	Chokladhjulsboden byggs av Eric Karlsson. Ersätter ett chokladhjul som satt på en ekstam.	Eric Karlsson
1970-t	Ingången till parken flyttas på slutet av 1970-talet från vägkorsningen ner till nuvarande plats. Järngrinden sattes upp, den är återanvänd och hörde ursprungligen till Folkets hus i Blankaholm.	Eric Karlsson
	Scenen i dansbanapaviljongen byggs om, blir ca. dubbelt så bred som ursprungligen.	Eric Karlsson
1980-t	El till parken grävs in, ljusstolpar byts mot "nya" begagnade, inköpta från Västervik stad.	Eric Karlsson
1998/99	Biljettkiosken vid entrén sätts upp.	Eric Karlsson
2010-t	Paviljongens och scenens väggar målas vita.	Sylve Johansson
	Ny flytbrygga till turbåten ARON byggs.	Sylve Johansson
	Paviljongens sockel kläs med skyddande "kjolar" av plywoodskivor som fundamentavtäckning.	Sylve Johansson
	Luckorna till caféet byggs om, så att de kan stängas av 1 person.	Sylve Johansson
2013	Oskarshamns kn sätter upp 2 toaletter.	Sylve Johansson
2016	Paviljongens papptak rengörs och impregneras.	Sylve Johansson

6. Beskrivning av Folkets park

Karta över Folkets park. Gränsdragning enligt länsstyrelsens förfrågningsunderlag. Placeringen av bebyggelsen är endast ungefärlig.

6.1. Parken och omgivande miljö

Beskrivning

Området kring parken är stenig och starkt kuperad, vegetationen domineras av äldre ekar och tallar. En grusväg leder från gatan ned till stranden, passerar efter ca. 50 meter ett torrdass med fyra bås, två flyttbara toalettmoduler, en flytbrygga samt en liten biljettkiosk som står framför en järngrind, själva ingången till parken. Parken är inhägnad med ett rödmålat spjälstaket. Grusvägen fortsätter in i parken och slutar på en gräsplan framför danspaviljongen och tre bodar med lotteri, chokladhjul resp. café. Terrängen öster om vägen sluttar ned till stranden och skapar en naturlig amfiteater med dansbanan och bodarna i centrum. Från dansbanan har man vid utblick över sjön Maren. På en liten plåt norr om dansbanan ligger flera stora granitstenar i rad, lämningar efter en skyttebana. Några meter bakom plattan, på andra sidan staketet, finns rester av en gjuten trappa. Om trappan tillhörde skyttebanan eller om den ledde uppför backen till det påbörjade Folkets hus är okänt. På backen nordöst om dansbanan står det några enkla bänkar. Området belyses av flera gatlyktor.

Ändringshistorik

Den mest iögonfallande ändringen berör entrén, som ursprungligen låg uppe vid landsvägen och då saknade både biljettkur och grind. Entrén flyttades under 1970-talet ner till nuvarande plats vid strandkanten, där också järngrinden sattes upp. Första biljettkuren kom först för några år sedan. Vägen har idag samma läge som på avstyckningskartan från 1926. När spjälstaketet runt anläggningen sattes upp är lite oklart, men det är säkert att delar av parken ursprungligen var inhägnad med taggtråd. Det gällde att hålla borta djuren som betade på Virums marker i direkt i anslutning till folkparken. En annan viktig ändring var nedgrävningen för elledningarna under 1980-talet samt uppsättningen av nuvarande ljusstolpar, som köptes begagnade från Västerviks stad. Även om Folkets park som helhetsmiljö har genomgått en del ändringar sedan 1926, speglar dagens miljö sannolikt fortfarande den karaktär som fanns vid uppförandet.

Parken	Beskrivning av konstruktion, material, ytor mm	Kulturhistorisk kommentar
Grusväg	Grus och gräs.	Följer terrängen, sträckningen samma som 1939/40.
Grind	Järngrind, svart smide. Grindlås N:o 8, från Bröderna Wibell, Eskilstuna.	Trol. från 1920/30-talet. Tillhörde ursprungligen Folkets hus i Blankaholm. Sattes upp i Solstadström på slutet av 1970-talet.
Staket	Spjälstaket, trä, rödmålat.	Området har inte alltid varit inhägnat med staket. Tidigare var det taggtråd.
Bänkar	Träplank på stubbar.	-
Belysning	Gatlyktor, äldre typ med öppen skärm.	Gamla lyktstolpar från Västervik stad. Sattes upp i samband med nedgrävning av elen under 1980-talet.
Trappa	Gjuten betongtrappa.	Kan vara från 1920/30-talet.

Bilder Omgivande miljö

Grusväg till parken. Foto: Lst 2017.

Järngrind och spjälstaket.

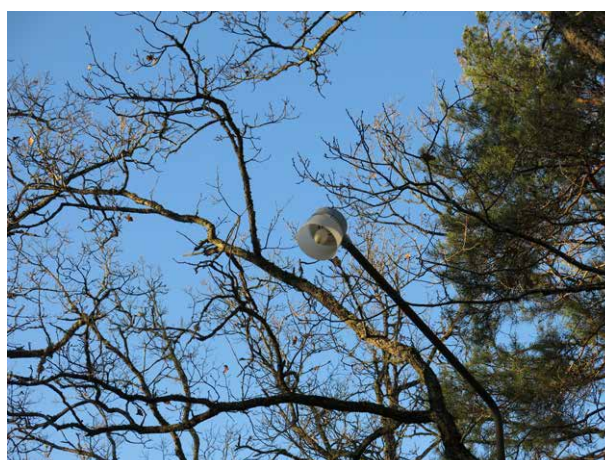
Dansbanan och bodar ligger som en halvcirkel kring gräsplanen.

Betongtrappa på andra sidan staketet, tillhörde trol. skyttebanan.

Enkla bänkar mellan träden.

Gamla gatlyktor från Västervik stad.

6.2. Dansbanan

Beskrivning

Dansbanan är en åttkantig öppen paviljong med tälttak och tillbyggd scen med sadeltak (totalyta ca 110 m²). Stolpkonstruktionen består av kraftiga syllstockar, hörnstolpar och överliggare. Varje fasad delas vågrätt av ett räcke med panelklädd bröstning. Byggnaden vilar på stubbar och hörnsten av granit. Sockeln är klädd med rödmålade skivor, delvis konstruerade som öppningsbara luckor. Taket är täckt med papp. Fasaderna är målade med rödfärg. Takfotsbrädor, hörnstolpar, räcke, överliggare och foder är vitmålade.

Genom en enkel öppning i byggnadens norra fasad kommer man direkt in i dansrotundan. Golvet består här av smala spontade brädor. Bröstningarna är klädda med slät panel. Tälttaket med sina 24 sparrar bärs upp av en kraftig mittpelare av trä med strävor som stöd för taket. Den något upphöjda scenen har trägolv och panelklädda väggar. I scenens bakre vägg finns en enkel dörr. Väggarna i paviljongen och på scenen är vitmålade, innertaket är omålat.

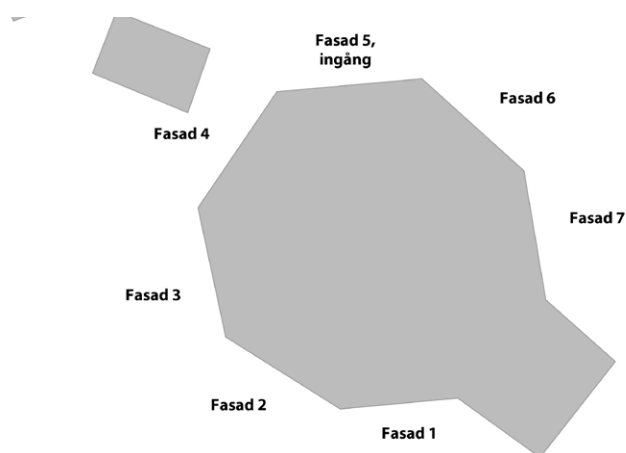
Byggnaden är enkel och funktionell med få dekorerande element. Till de dekorativa detaljerna hör: Avfasade hörnstolpar och profilerade överliggare i rotundan, profilerade bröstningsöverliggare, faspanel och profilerade foder i 4 av 7 fasader. Scenen har inga utsmyckningar.

Ändringshistorik

Enligt muntliga uppgifter³ ska dansbanan vara den gamla danspaviljongen, som byggdes 1920 vid Strömstorpet och transporterades vintern 1925 över snön till sitt nuvarande läge vid Marens strand. Paviljongen är i sin volym oförändrad sedan parkens invigning 1926, scenen breddades under 1970-talet och blev då med 4,6 meter ungefär dubbelt så bred som ursprungligen. Den intar numera en hel fasad medan den ursprungliga scenen började ca. 1 meter in på aktuell fasad. Scenens djup lär vara oförändrat. Scenens ursprungliga storlek syns tydligt i scengolvet. De gamla golvbrädorna är bevarade och kompletterades med nyare och smalare brädor på båda sidor. De smala golvbrädorna i scenens framkant är troligen en senare lagning.

Paviljongens bärande konstruktion (hörnstolpar, syll, överliggare) och tak ser ut att vara oförändrad sedan 1926, stolparna som flankerar ingången skiljer sig i dimension från de andra i byggnaden och kan vara av senare datum. Av paviljongens sju bröstningar är fyra nästintill i oförändrat skick. Till de viktiga bevarade detaljerna hör de profilerade bröstningsöverliggarna, bröstningspanelen på både in- och utsidan, de profilerade fodren och avslutningslisterna på utsidan samt de nedsänkta fördjupningarna/fårorna i bröstningen som gav plats till att fästa de gamla täckluckorna i öppningarna under vinterhalvåret. Två av de ursprungliga räckena (fasad 2 och 3) är numera täckta av en kraftig regel. De övriga tre bröstningarna är inte ursprungliga, men när de byttes är inte känt. Samma gäller för paviljongens golv. Ursprungligen var dansbanans interiör omålad, men för några år sedan målades paviljongens och scenens väggar vita.

³ Ena Pettersson, Eric Karlsson, Sylve Johansson.

Översikt över paviljongens fasader.

Byggnadsdel	Beskrivning av konstruktion, material, ytor mm	Kulturhistorisk kommentar
BÄRANDE KONSTRUKTION		
Fundament	Paviljong: punktfundament av natursten, delvis stubbar.	Ursprunglig, delvis förstärkt med nya stolpar.
	Scen: Stubbar på sten.	1970-talet.
Stomme	Paviljong: Stolpkonstruktion med kraftig syllstock, hörnstolpar och överliggare.	Ursprunglig konstruktion, hörnstolpar delvis lagad eller bytt mot stolpar i samma utförande. Stolpar höger och vänster om ingången trol. nyare (smalare dimension)
	Scen: Regelkonstruktion.	1970-talet.
Tak	Paviljong: Tälttak med 24 sparrar som bärs av en pelare i byggnadens centrum. Innertak av spontad panel. Papptäckning.	Takkonstruktionen trol. ursprungligen, några tvärbjälkar utbytta. Papptaket är inte original.
	Scen: Sadeltak. Innertak av spontad panel. Papptäckning.	1970-talet.
Bjälklag	Paviljong: Tätt anordnade, radiala bjälkar, fästa i syll och mittpelare.	Antas vara ursprunglig. Eventuellt senare uppstöttad med ytterligare stödpelare och tvärbjälkar.
	Scen: ej tillgänglig.	1970-talet.
EJ BÄRANDE BYGGNADSEDELAR		
Bröstning	Fasad 1 till 4: profilerad överliggare av smäckra dimensioner (i fack 2 och 3 täckt med en kraftig regel). Bröstningen på insidan klädd med spontad 1" panel. Nedsänkta fåror i bröstningen för att fästa täckluckor under vinterhalvåret.	Antas vara ursprunglig.
	Fasad 5: Överliggare av kraftig, avfasad regel. Bröstningen på insidan oklädd. Snedsträvor. Inga nedsänkta fåror i bröstningen för att fästa täckluckor under vinterhalvåret..	Inte ursprunglig, okänd ålder.

Byggnadsdel	Beskrivning av konstruktion, material, ytor mm	Kulturhistorisk kommentar
	Fasad 6 och 7 Bröstningsöverliggare av kraftig, avfasad regel. Bröstningen på insidan klädd med ospontad 3/4" panel. Inga nedsänkta fåror i bröstningen för att fästa täckluckor under vinterhalvåret..	Inte ursprunglig, okänd ålder.
Golv	Paviljong: Smala brädor.	Inte ursprunglig, okänd ålder.
Golv	Scen: Mittersta golvdel av bredare äldre plankor, delvis smidd spik/klippspik. Yttre golvdelarna av smala brädor.	Mittdelen är ursprunglig, i övrigt är golvet från 1970-talet eller senare.
Innertak	Paviljong: Slätspont, omålad.	
	Scen: Slätspont, omålad.	
Dörr till scenen	Enkel bräddörr med snedsträvor.	Tillkom på 1970-talet eller senare.
Rännor och stuprör	Hängrännor i metall, brunmålade, under tälttakets tre takfall mot norr samt scenens norra sida. 2 stuprör i metall.	Tillkom under senare tid.
YTOR		
Panel, paviljong:	Fasad 1 till 4: Smal fasspont.	Antas vara ursprunglig.
	Fasad 5: Slätspont.	Senare ändring, okänd ålder.
	Fasad 6: Ospontad panel med rundade kanter.	Senare ändring, okänd ålder.
	Fasad 7: Råspont.	Senare ändring, okänd ålder.
Panel, scen	N-fasad: fasspont. Över raket slätspont.	1970-talet och/eller senare.
	Ö-gavel: Slät- och råspont.	1970-talet och/eller senare.
	S-fasad: Slätspont	1970-talet och/eller senare.
Fundamentavtäckning	Plywoodskivor, fäst med gångjärn i syllen.	2010-talet.
DEKORATIONER		
Foder under överliggaren, utvändig	Fasad 1-4 smäcker profilering.	Ursprunglig.
	Fasad 5-7: Slät bräda utan profil	Senare ändring, okänd ålder.
Avslutningslist under bröstning, utvändig	Fasad 1,3 och 4: Bräda med avfasad överkant.	Kan vara ursprunglig eller likt ursprungligt utförandet.
	Fasad 2. spontad bräda.	Senare ändring, okänd ålder.
Målning	Fasader rödfärgade. Stolpar, överliggare, takfotsbrädor, foder, lister och invändig panel vitmålade, okänd färgtyp. Äldre delar linoljefärg.	Färgsättningen utvändig med stor sannolikhet som ursprunglig. Invändig ursprungligen omålad, ändrades 2010-talet.

Bilder Dansbanan

Dansbanan med tillbyggd scen. Sett från öst.

Dansbanan sett från syd.

Papptak.

N fasad med ingången. Stolpar, öppna fönsterrader och bröstningar. Foto: Lst 2017.

Hörnstenar av granit. Plywoodskivor, fäst med gångjärn i syllen.

Fundament av stubbar och granitsten.

Golvbjälklag i radial anordning. Vilar på stubbar och stenar.

Uppfällningsbara luckor. Extra stödpelare under syllstocken.

Takfot utan utsmyckningar.

Fasad 1 till 4: Smal fasspont.

Fasad 5: Slätspont.

Fasad 6: Ospontad panel med rundade kanter

Fasad 7: Råspont.

Ö-gavel: Slät- och råspont.

S-fasad: Slätspont

N-fasad: fasspont. Över räcket slätspont.

Bilder Dansbanan, forts.

Dansbanan, sett från scenen.

Stolpkonstruktion med profilerade stolpar, överliggare och bröstningar.

Bröstningarna (fack 1 till 4) är på insidan klädd med spontad 1" panel.

De avfasade stolparna och överliggarna hör till paviljongens få dekorerade detaljer.

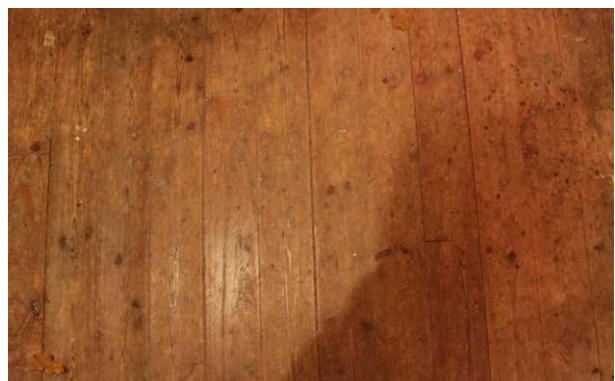
Profilerad bröstningsöverliggare i fack 1 till 4. Nedsänkt fåra för täcksivor.

I fack 2 och 3 är den profilerade överliggaren täckt av en regel.

Bröstningen i fack 5 till 7 är inte ursprunglig. Överliggare av kraftig, avfasad regel.

Dansgolvet av smala brädor.

Scenen sett från dansgolvet.

Skarvarna i scengolvet visar scenens ursprungliga bredd. Den blev tillbyggd under 1970-t.

Mittpelare med strävor stöder upp tälttak.

Fasaderna 1 till 4 är fortfarande klädd med den ursprungliga smala faspanelen.

Bröstningsfoder med smäckra profileringar på fasad 1 till 4..

Fasad 5 med släta hörnbrädor.

Avslutningsbrädor, fasad 1 till 4.

6.3. Caféet

Beskrivning

Caféet är den största boden i parken (3 x 5,4 m). Boden har en kraftig stolpkonstruktion och är utvändigt klädd med stående fasspontpanel. På framsidan är det två nedfällbara luckor av stående panel. I västra gavelväggen är en enkel bräddörr med påspikade tvärslanor och snedsträva. Dörren har bandgångjärn samt en smidd ledhasp. Till dörren leder en trätrappa med tre steg och vilplan. Byggnaden står på hörnsten av granit och har pulpettak. Taket är täckt med råspont, papp och sinusplåt. Hela byggnaden är rödfärgad, hörnbräddor och takfotsbräda är vitmålade. Mellan luckorna sitter en träskylt med ordet ”varmkorv”.

Interiören är ytterst enkel och funktionell, med en bänkskiva på tre sidor och några ihop plockade hyllor. Golvet består av smala bräddor. Väggarna är inte klädda, men vitmålade. Innertaket är omålat.

Ändringshistorik

Enligt muntliga uppgifter byggdes caféet på 1940-talet och ska sedan dess ha stått på samma plats. Byggnaden ersatte ett äldre café, som sedan 1926 har stått nära stranden och som syns på avstyckningskartan från 1939/40. Det gamla caféet var då pga. sitt vattennära läge i så dåligt skick att det fick rivas.

Byggnadens stolpkonstruktion ser ut att vara oförändrad, det är dock oklart om panelen är ursprunglig. Panelen är av samma typ som på scenens norra fasad, som inte heller kan dateras. Taket var troligen från början täckt med papp och fick senare en täckning med sinusplåt.

Caféet sett från nordöst.

Ingång med trappa på norra sidan.

Hörnstenar av granit.

Bänkskivor på tre sidor och några ihop plockade hyllor.

Byggnadsdel	Beskrivning av konstruktion, material, ytor mm	Kulturhistorisk kommentar
BÄRANDE KONSTRUKTION		
Fundament	Punktfundament av natursten.	
Stomme	Kraftig stolpkonstruktion med snedsträvor.	1940-talet.
Tak	Pulpettak med 5 sparrar, täckt med undertak av slätspont, papp och sinusplåt.	
Bjälklag	Ej synligt.	
EJ BÄRANDE BYGGNADSDELAR		
Dörr	Bräddörr med påspikade tvärslanor och snedsträva.	Kan vara ursprunglig.
Luckor	Stående brädor, den ena med snedsträva. Nedfällbara, fäst med moderna gångjärn.	Ändrad under 2000-talet.
Golv	Smala brädor.	Kan vara ursprunglig.
YTOR		
Panel	Bräddörr med påspikade tvärslanor och snedsträva. Vitmålade släta hörnbrädor.	Kan vara ursprunglig.
Målning	Stående brädor, den ena med snedsträva. Nedfällbara, fäst med moderna gångjärn.	Ändrad under 2000-talet.

6.4. Chokladhjulsboden

Beskrivning

Chokladhjulsboden är en liten bod (1,6 x 2,9 m) med pulpettak. Boden har en enkel regelkonstruktion och är utvändigt klädd med stående slätspontpanel. På framsidan är det en nedfällbar lucka av stående panel. I västra gavelväggen är en liten lucka som fungerar som ingångsdörr. Boden står på uppstaplade betongstenar. Hela byggnaden är rödfärgad. Hörnbrädor och takfotsbrädan är vitmålade. Över luckan på framsidan sitter en träskylt med ordet ”chokladhjul”. Taket består av sinusplåt som ligger direkt på fyra längsgående reglar. Inredningen består av några hyllplan, en bänkskiva framför luckan samt chokladhjul. Inredningen är omålad.

Ändringshistorik

Chokladhjulsboden byggdes 1963/64, fram till dess satt chokladhjulet fast på ekstammen bredvid boden. Det är okänt om boden har genomgått några nämnvärda ändringar, bortsett från att luckan blev ombyggd för att en person skulle klara av att stänga/öppna den.

Byggnadsdel	Beskrivning av konstruktion, material, ytor mm	Kulturhistorisk kommentar
BÄRANDE KONSTRUKTION		
Fundament	Staplade betongstenar.	
Stomme	Regelkonstruktion med snedsträvor.	1970-talet.
Tak	Pulpettak, sinuskorrugerad plåt på längsgående reglar.	1963/64 eller yngre.
EJ BÄRANDE BYGGNADSDELAR		
Dörr	Lucka av brädor med påspikade tvärsplanor.	1963/64 eller yngre.
Golv	Plankgolv, fallande bredder.	1963/64 eller yngre.
Lucka	Stående panel, nedfällbar, fäst med moderna gångjärn.	Ändrad under 2000-talet.
YTOR		
Panel	Utvändigt klädd med stående slätspontpanel. Vitmålade hörnbrädor.	1963/64 eller yngre.
Målning	Utvändigt rödfärgad. Invändigt omålad.	

Chokladhjulsboden sett från nordöst.

Fundament av staplade betongstenar

Luckan i i boden

Inredningen består av några hyllplan, en bänkskiva framför luckan samt chokladhjul

6.5. Lotteriboden

Beskrivning

Lotteriet är en liten bod med pulpettak (2,1 x 2,6 m). Bodan har en kraftig stolpkonstruktion och är utvändigt klädd med liggande, sågad panel. På framsidan är det en nedfällbar lucka av stående panel. I östra gavelväggen är en enkel bräddörr med påspikade tvärslanor och snedsträva. Bodens framsida vilar på några stenar på backen, på baksidan har terrängskillnaden jämnats ut med hjälp av en regelkonstruktion som står på betongsten. Hela byggnaden är rödfärgad. Bodan saknar hörnbräddor, luckan är inramad av ett vitmålat foder. Över luckan sitter en träskylt med ordet "tombola". Taket är täckt med trapetsplåt.

Interiören är ytterst enkel och funktionell, med två hyllplan på baksidan och ett ihopspikat bord framför luckan. Golvet består av äldre plankor av olika breddar. Väggarna är inte klädda, men vitmålade. Taket har inget undertak utan består bara av sparrar och takplåttäckningen.

Ändringshistorik

Bodens ålder är inte dokumenterad, men eftersom den inte finns med på avstyckningskartan från 1939/40, kan den först ha tillkommit efter 1940. Den kraftiga stolpkonstruktionen och det gamla plankgolvet indikerar att boden tillhör platsens äldre bebyggelse. Utifrån konstruktionen och stolparnas dimensioner att döma kan den i ålder vara samtidig med caféet som byggdes under 1940-talet. Byggnaden har dock genomgått en del reparationer och ändringar. Till dessa hör: Underredet av regler som vilar på betongsten, taket och luckan. Om ytterpanelen är bytt har inte kunnat avgöras, men de slarviga kapningarna i hörnen talar dock för en senare ändring. Antingen har panelen bytts eller så var hörnen tidigare klädda med hörnbräddor.

Lotteriboden sett från nord.

Dörren på östra gavelsidan.

Underreda av regler och brädor

Stolpkonstruktion med kraftiga stolpar. Enkel inredning med hyllor och bord.

Plankgolv, fallande bredder.

Byggnadsdel	Beskrivning av konstruktion, material, ytor mm	Kulturhistorisk kommentar
BÄRANDE KONSTRUKTION		
Fundament	Underrede av regler och brädor, betongsten.	Senare ändring, okänd ålder.
Stomme	Kraftig stolpkonstruktion utan snedsträvor.	Kan vara från 1940-talet.
Tak	Pulpettak med sparrar, utan undertak. Täckt med trapetsplåt.	Senare ändring, okänd ålder.
EJ BÄRANDE BYGGNADSDELAR		
Dörr	Bräddörr med påspikade tvärlanor och snedsträva.	Okänd ålder.
Golv	Plankgolv, fallande bredder.	Kan vara från 1940-talet.
Lucka	Stående panel, nedfällbar, fäst med moderna gångjärn. Vitmålat, slätt foder runt luckan.	Ändrad under 2000-talet.
YTOR		
Panel	Utvändigt klädd med liggande ospontad panel.	Okänd ålder.
Målning	Utvändigt rödfärgad, vitt foder. Invändigt vitmålad, okänd färgtyp.	

6.6. Biljettkiosken

Beskrivning

Liten biljettkur (1 x 1 m) i regelkonstruktion med snedtak. Klädd med sågad faspanel. Fönster och biljettlucka i plexiglas. Enkel trädörr i faspanel. Taket täckt med sinusplåt.

Ändringshistorik

Biljettkiosken byggdes först 1998 eller 1999.

Byggnadsdel	Beskrivning av konstruktion, material, ytor mm
BÄRANDE KONSTRUKTION	
Fundament	Betongstenar.
Stomme	Regelkonstruktion.
Tak	Snedtak täckt med sinusplåt.
EJ BÄRANDE BYGGNADSEDLAR	
Dörr	Bräddörr i sågad fasspont.
YTOR	
Panel	Sågad fasspont. Släta hörnbrädor och foder.
Målning	Rödfärgad. Knutar och foder vitmålade, okänd färgtyp. Svart dörr.

6.7. Dasset

Beskrivning

Dasset är ca. 4 x 1,5 meter och har en regelstomme, klädd med liggande stockpanel. Taket är ett pulpettak, täckt med sinusplåt. Byggnaden står på stenar/betongstenar, på framsidan är det en trätrappa utmed hela byggnadens bredd som jämnar ut terrängskillnaden.

Dasset är indelat i fyra bås som har smala dörrar med lamellfönster. Dörrbladen är klädda med smal faspanel och har vita bakelithandtag. På framsidan sitter en utelampa med opalvit glob. På baksidan är det två luckor på gångjärn för tömning av dasset. Dasset är målat i ljusgul kulör med vita knutar och takfotsbrädor. Även lamellfönstren och dörrfodren är vita. Interiören kunde inte dokumenteras eftersom dörrarna var låsta.

Ändringshistorik

Utifrån dassets stilistiska detaljer, så som stockpanelen, de smala faspanelade lamelldörrarna, funkishandtagen samt utelampan i funkisstil, bör den dateras till 1920/30-talet. Enligt Ena Pettersson och Karin Hägerström kom nuvarande toaletthuset dock först på 50-talet och ersatte ett enklare dass som låg på ungefär samma ställe. Mest sannolikt är det därför att dasset hämtades från ett annat ställe och sattes upp i parken under 1950-talet. Detta skulle också förklara varför dasset skiljer sig så mycket från de andra byggnaderna i parken. Dasset är påkostat i materialet och saknar den funktionella enkelheten som parkens andra bodar har.

Enligt Eric Karlsson var dasset ursprungligen målat i en ljusgrön kulör. När det målades är inte känt. I övrigt er dasset oförändrat som han minns. Eric Karlsson berättar också att dasstunnorna tidigare var tillverkade av gamla vattentankar med påsvetsade handtag. De var tunga och otympliga att tömma och ersattes senare av plasttunnor. Numera används dasset inte längre, 2013 satte Oskarshamns kommun upp två moderna flyttbara toalettmoduler.

Dasset sett från sydväst.

Nya toalettmoduler.

Lamelldörrarna har vita bakelithandtag.

Stockpanel och plåttak.

Funkislampa.

Byggnadsdel	Beskrivning av konstruktion, material, ytor mm	Kulturhistorisk kommentar
BÄRANDE KONSTRUKTION		
Fundament	Stenar, betongstenar.	
Stomme	Ej tillgänglig.	
Tak	Pulpettak med 8 sparrar, täckt med sinusplåt. Dubbla vindskivor på framsidan, i övrigt enkla takfotsbrädor.	
Bjälklag	Ej synligt.	
EJ BÄRANDE BYGGNADSDELAR		
Dörrar	4 dörrar, klädda med smal fasspontpanel. Lamellfönster. Funkishandtag i vit bakelit. Släta foder.	1920/30-talet.
Trappa	Träplankor.	
YTOR		
Panel	Stockpanel med hörnbrädor.	1920/30-talet.
Målning	Ljusgul kulör. Foder, hörnbrädor, takfotsbrädor och lamellfönster vitmålade. Ökänd färgtyp.	Dasset ska ursprungligen ha varit grönmålat. Okänt när färgsättningen ändrades.
ÖVRIG		
Utelampa	Funkislampa med opal glob.	1920/30-talet.

7. Folkparken i sitt regionala och nationella sammanhang

7.1. Folkparker och dansplatser i Sverige

Folkparksrörelsen uppstod på slutet av 1800-talet i Sverige, som en del av den svenska arbetarrörelsen och med syftet att ”ge ett värdigare innehåll åt arbetarklassens nöjesliv”⁴ Svenska folkparkerna saknar motsvarighet i andra europeiska länder, där folkträdgårdar och folkparker anlades av privata initiatörer och offentliga myndigheter, för att ge stadsbefolkningen tillgång till natur och rekreationsområden. I denna europeiska tradition står t.ex. Krokbornsparken i Hällefors, anlagt 1796 på privat initiativ, som räknas som Sveriges första folkpark. Den första svenska folkparken som anlades av arbetarrörelsen, är Folkets park i Malmö, anlagd 1891. De efterföljande åren uppstår det folkparker i många svenska städer och i början av 1900-talet sprider sig rörelsen till landsbygden. Från 1930-talet tappar folkparken sin politiska innebörd och blir en institution. Dansbanor byggdes i brukssamhällen, vid traditionella samlingsplatser, större vägsäl och natursköna platser och på slutet av 1950-talet fanns det folkparker överallt i landet, som mest 256.⁵ Dessutom fanns det otaliga andra dans- och festplatser på landsbygden.

Det saknas en inventering av Sveriges dans- och festplatser, men det måste ha varit tusentals över hela landet. Under 1960- och 70-talet övergavs dessa platser allt mer för diskoteken, och den ökande bilism förde till att allt fler valde bort dansbanan på hemmaplanen för att ta sig till de större festplatserna med kända artister.⁶ ”En fingervisning om hur många festplatser som försvunnit genom åren är att 245 folkparker i hela landet var anslutna till Folkets Parkers Centralorganisation under storhetstiden på 1950-talet, idag är antalet medlemmar 122. Kanske visar denna siffra på att en del valt att utträda ur organisationen, men mer sannolikt är att den återspeglar antalet försvunna festplatser.”⁷ Trots dansplatsernas stora betydelse för det kulturella och sällskapliga livet i Sverige under 1900-talets första hälft är endast fyra folkparker byggnadsminnen: Krokbornsparken i Hällefors kommun (1796), Ekestad Folkets park i Kristianstad kommun (1929), Ovansjöparken i Sundsvall kommun (1932) och dansbanan Granparken i Bräcke kommun (1934).

4 Arbetarkalendern 1942, s. 189.

5 <https://sv.wikipedia.org/wiki/Folkpark>

6 Carina Carlsson: Kulörta lyktor och dansbiljetter. Västsvenska festplatser under 100 år. Regionmuseum Västra Götaland 2006, s. 17.

7 Carina Carlsson: Kulörta lyktor och dansbiljetter. Västsvenska festplatser under 100 år. Regionmuseum Västra Götaland 2006s. 19.

7.2. Solstadström i ett nationellt sammanhang

Även om Krokbornsparken räknas som Sveriges första folkpark hör den inte till den stora gruppen av Folkets parker som är kopplade till arbetarrörelsens historia. I Ekestads Folkets park arrangerades dansen i folkparkshuset och inte på en separat dansbana utomhus. Det är därför Ovansjöparken och Granparken som har flest likheter med Solstadströms Folkets park. Gemensamt för Ovansjöparken, Granparken och Solstadström är att parkens huvudfunktioner domineras av dans, kaffe och uppträdanden. Alla tre har åttkantiga dansbanerotundor med tälttak och någon form av servering. I motsats till Solstadström saknar danspaviljongerna i Ovansjöparken och Granparken de öppna fasaderna. Ovansjöparken har stora fönster, Granparken några små. Dessa dansbanor saknar därför Solstadströms utomhuskaraktär.

Danspaviljongen i Granparken, Finnäs. Foto: Hans Lindqvist, 2016. Wikicommons CC BY-SA 4.0.

Danspaviljongen i Ovansjöparken, Ovansjö. Foto: Hans Lindqvist, 2012. Wikicommons CC BY-SA 3.0.

Både Granparken och Solstadström ligger i bygder som under 1900-talets första decennier upplevde en enorm expansion med stor invandring av arbetskraft, och där den lokala befolkningen i egen regi byggde en dans- och festplats. Såväl Granparken som Solstadström är därför typiska exemplen på den minsta typen av dansplatser som var så vanliga under 1900-talets första hälft. Ovansjöparken däremot är anlagd av en företagare i Sundsvall, delägare i ett transportföretag, som ”såg en ekonomisk lönsamhet i kombinationen att erbjuda egna busstransporter från Sundsvall till danskvällarna i parken.”⁸ Han stod också bakom uppförandet av alla byggnader som är betydligt större än de i Granparken och Solstadström.

⁸ Torbjörn Svaan, Ovansjöparkens dansbana, Ovansjö 1:23, Sundsvall kn, Njurunda sn. Läns museet Västernorrland, rapport 1996:7, s. 3.

7.3. Solstadström i ett regionalt sammanhang

Att sätta Folkets park i Solstadström i ett regionalt sammanhang är inte enkelt. Enligt Sveriges största register för dans, danslogen.se, är 8 folkparker i Kalmar län fortfarande aktiva dansplatser. Solstadström är en av dem, men här dansar man numera endast en gång om året, på midsommar. De andra folkparkerna i Kalmar län är Folkets Park i Blomstermåla, Bockara, Fågelfors, Hultsfred, Kalmar, Vimmerby och Gamleby. Dessa parker ligger alla i tätorter och är därför inte jämförbara med Solstadström, som hade sin blomstring under 1920/30-talet och som aldrig växte till ett större samhälle. Dansplatser i länet är överlag inte alls eller dåligt dokumenterade och det är därför inte möjligt att få en uppfattning om hur många dansplatser som finns kvar i regionen och hur bebyggelsen på dessa platser ser ut.

7.4. Bebyggelse i Folkets park i Solstadström

”Gemensamt för många av festplatserna och folkparkerna från 1900-talets första hälft är ett stort mått av självbyggeri där ortens egen arbetskraft stod för utformningen.”⁹ Detta gäller också för Folkets park i Solstadström. Danspaviljongen, som flyttades 1925 från Strömstorpet till den nya folkparken, byggdes 1920 av lokalbefolkningen. Virket ska ha kommit från sågverket i Solstadström.¹⁰ Formen som polygonal rotunda med tälttak är typisk för den tidens dansbanor och användes ofta vid nyanlagda dansplatser.¹¹ Dessa danspaviljonger var oftast oisolerade med öppna fönsterrader, och bildade en slags mellanting mellan utomhus och inomhus. Danspaviljongen i Solstadströms Folkets park är därför ett tidstypiskt exempel för dansbanor från 1920-talet.

Bodarna i Solstadström är funktionella byggnader utan större arkitektoniska finesser, byggda av föreningens medlemmar när behov uppstod. Enda fingerisningen om hur gammal dessa byggnader kan vara ger virkets dimension i den bärande konstruktionen. De äldre bodarna (lotteriet och caféet) har grova stolpar, medan de senare bodarna är byggda i regelkonstruktion. Som material använde man det som fanns att tillgå för minst möjliga kostnader. Utan de personer som intervjuades i samband med uppdraget skulle det inte ha varit möjligt att tidsbestämma bodarnas ålder, eftersom bodarna saknar stilistiska detaljer. Byggnaden som bildar undantaget är Solstadströms gamla dass som skiljer sig tydlig i både materialval och utförandet. Det är också den enda byggnaden som kan dateras till 1920/30-talet pga. stilistiska kännetecken. Det är därför mest sannolikt att den inte är byggd på plats utan hämtades från ett annat ställe.

⁹ Carina Carlsson: Kulörta lyktor och dansbiljetter. Västsvenska festplatser under 100 år. Regionmuseum Västra Götaland 2006, s. 8.

¹⁰ Eric Karlsson, muntlig uppgift.

¹¹ ”Tivoli i Köpenhamn nämns ofta som stilbildande vad beträffar parkernas arkitektur.” Torbjörn Svaan, Ovensjöparkens dansbana, Ovensjö 1:23, Sundsvall kn, Njurunda sn. Läns museet Västernorrland, rapport 1996:7, s. 2.

8. Värdebeskrivning

Solstadströms Folkets park är ett typiskt exempel för en mindre dans- och festplats från 1920-talet. Den byggdes under en period där Solstadströms befolkning ökade med 300-400 människor under bara några få år tack vare det nya sågverket och glasbruket. Behovet för en nöjes- och mötesplats var stor och i den nya folkparken förenades dansbana och festplats, som tidigare låg på två olika platser i bygden. Byggnaderna uppfördes av lokalbefolkningen. Danspaviljongens och bodarnas placering kring en öppen gräsyta för mid-sommarfiranden var väldigt vanlig för landsbygdens festplatser. Liknande festplatser fanns i var och varannan by, men många av dessa har försvunnit eller är ombyggda för att uppfylla tidens krav på stora scener och tekniska installationer. I Solstadström kan man fortfarande uppleva hur en enkel festplats fungerade och såg ut. Parken har därför stora kulturhistoriska värden. Dessa värden ligger idag i:

1. Solstadströms Folkets park är en representant för det moderna livet som utvecklade sig i en liten by under några decennier i början av 1900-talet. Den nya dansbanan, skyttebanan, caféet och klubbhuset som anlades 1926 är uttryck för tidens framtidstro och optimism. Den är också uttryck för en tid, där allt fler människor fick ett liv där dagarna kunde delas in i arbetstid och fritid. En av den tidens stora fritidsnöjen var att gå på dans. Parken var en mötesplats för traktens ungdomar och människor som engagerade sig i de många föreningar som väcktes till liv under 1900-talets första decennier. Folkets park har därför stort socialhistoriskt och samhällshistoriskt värde.
2. Många namn och flera generationers minnen är knutna till Folkets park i Solstadström och den betyder väldigt mycket för lokalbefolkningen. Parken och dansbanan står som symbol för byns uppsving och en levande bygd med ett engagerat föreningsliv. För många människor som växte upp i Solstadström och omnejd var och är parken en av de viktigaste mötesplatserna i trakten. Parken har därför stort lokalhistoriskt värde.
3. Danspaviljongens åttkantiga form med tälttak är typisk för 1900-talets första hälft och användes ofta vid nyanlagda dansplatser. Rotundan förenar på bästa sättet form och funktion. De öppna fasaderna gör paviljongen till ett slags mellanting mellan utomhus och inomhus och parkens besökare blir delaktiga i dans och musik, även om de står utanför paviljongen. Som tidstypisk danspaviljong har dansbanan i Solstadström byggnadshistoriskt värde.

9. Källförteckning

Tryckta källor

- Bengtsson, Staffan/ Willis, Göran. Hela svenska folkets park : en k-märkt turne, Stockholm 2006.
- Carlsson, Carina. Kulörta lyktor och dansbiljetter. Västsvenska festplatser under 100 år. Regionmuseum Västra Götaland, 2006.
- Jonsson, Magdalena/ Olofsson, Veronica. Möten i parken. Länsstyrelsen Kalmar län, 2014.
- Svaan, Torbjörn. Ovansjöparkens dansbana, Ovansjö 1:23, Sundsvall kn, Njurunda sn. Läns museet Västernorrland, rapport 1996:7.
- ”Svensk folkparkrörelse” i: Arbetarkalendern, Stockholm 1942, s. 189-203.

Otryckta källor

- Studiecirkeln i Blankaholm. Blankaholmhäften (I Blankaholm har det genomförts flera studiecirklar, som resulterade i 2 skrifter. Kopior av de delarna som berör Folkets park i Solstadström ingick i förfrågningsunderlaget.)

BYGGKULT

Byggkult - Byggnadsvård och kulturmiljö
info@byggkult.se
www.byggkult.se